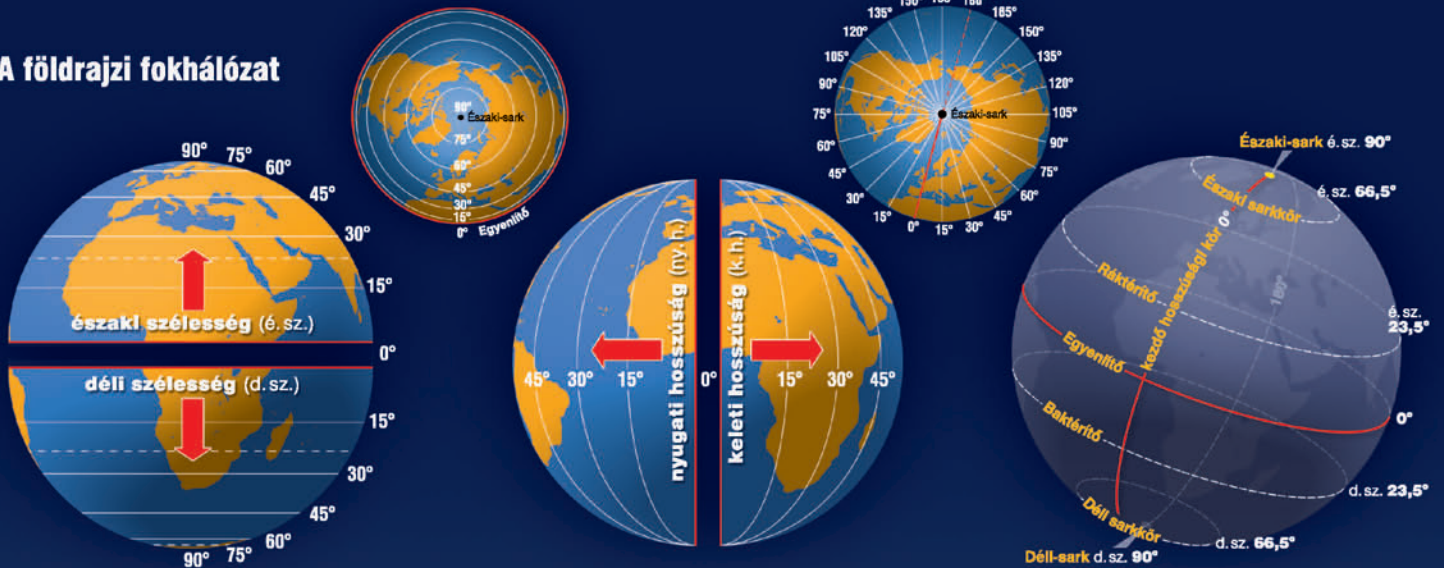

képes
Földrajzi atlasz
középiskolásoknak

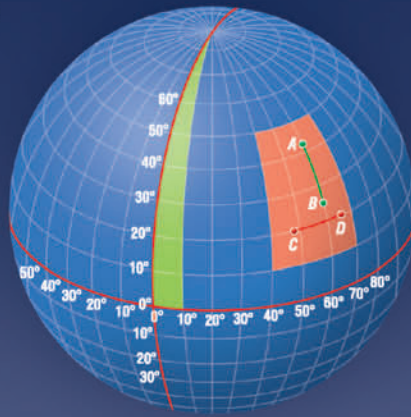
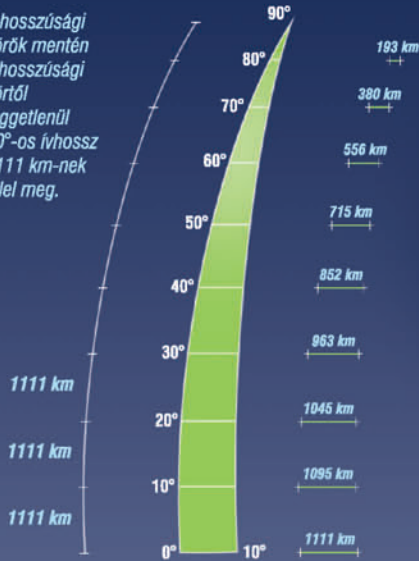
Tájékozódás térben

A földrajzi fókálózat

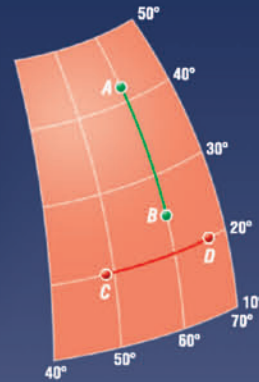

Távolság meghatározása fókálózat segítségével

A hosszúsági körök mentén a hosszúsági körtől függetlenül 10°-os ívhossz 1111 km-nek felel meg.

Az egyes szélességi körök kerülete az Egyenlítőtől a sarkok felé csökken, így az azokon mért ívhosszak ennek arányában egyre rövidebbek. Az ábrán a 10°-hoz tartozó ívhosszakat jelöltük.

Példák:

Az A és B pont távolsága
k.h. 60° mentén
é.sz. 25°-tól é.sz. 42°-ig

10° = 1111 km
1° = 111,1 km

42° - 25° = 17°
17° · 111,1 km = 1888,7 km.

Tehát az A és B pont közötti távolság 1888,7 km.

Az C és D pont távolsága
é.sz. 20° mentén
k.h. 49°-tól k.h. 67°-ig

10° = 1045 km
1° = 104,5 km

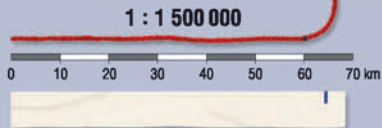
67° - 49° = 18°
18° · 104,5 km = 1881 km.

Tehát a C és D pont közötti távolság 1881 km.

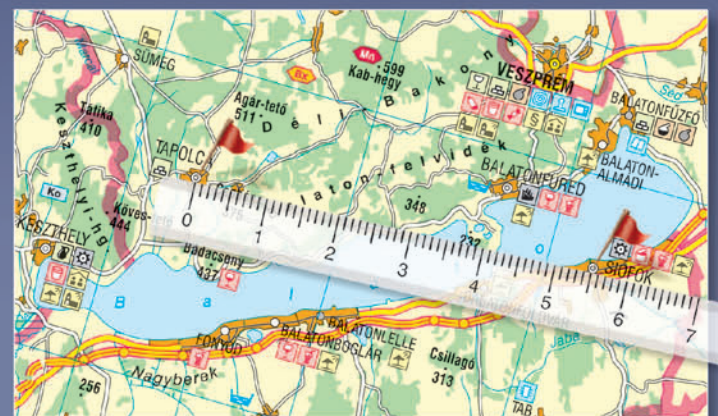
Távolság mérése vonalas mértékkel

A térképen a távolságot mérhetjük fonaldarabbal, papírcsíkkal, vonalzóval is. Ha a mért hosszúságot a vonalas mértékre illesztjük, leolvashatjuk a keresett távolságot.
A Koppány-patak hossza 60 km.
Hévíz és Veszprém távolsága 64 km.

Távolság meghatározása mértékszámmal

1 : 850 000

0 5 10 15 20 25 km

A térkép méretaránya 1 : 850 000, ezért ami a térképen 1 cm, az a valóságban 850 000 cm = 8500 m = 8,5 km.

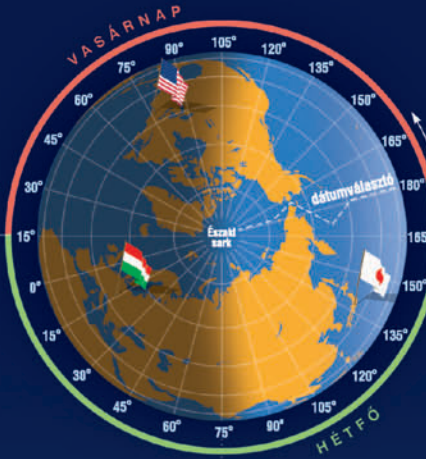
Tapolca és Siófok távolsága a térképen 5,5 cm, tehát a két város távolsága a valóságban 5,5 x 850 000 cm = 4 675 000 cm = 46 750 m = 46,75 km.

A Föld forgása következtében a Föld különböző pontjain azonos időpillanatban különböző napszak van. Ez az alapja a helyi idő számításának, az időzónák kialakításának.

NAPSUGARAK

helyi idő
vasárnap 24 óra
hétfő 0 óra

helyi idő
vasárnap 13 óra
hétfő 13 óra

Az ábrázolásoknál eltekintettünk a Föld forgástengelyének dőlésszögétől. A tényleges időzónák kialakítása nem követi szigorúan a fokhálózat által kiszámítható időeltéréseket.

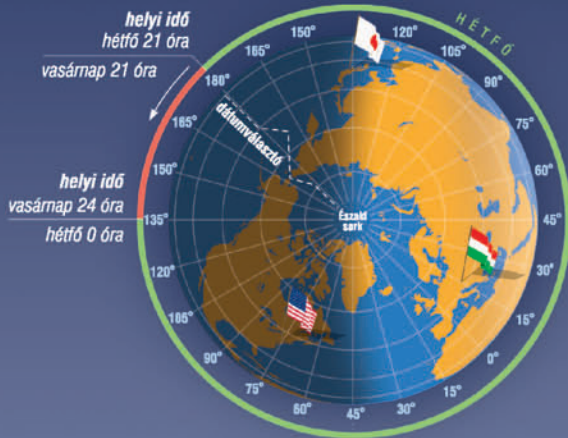
— zónaidők határa
- - - időzónák határa

helyi idő vasárnap 24 óra
hétfő 0 óra

helyi idő hétfő 13 óra
vasárnap 13 óra

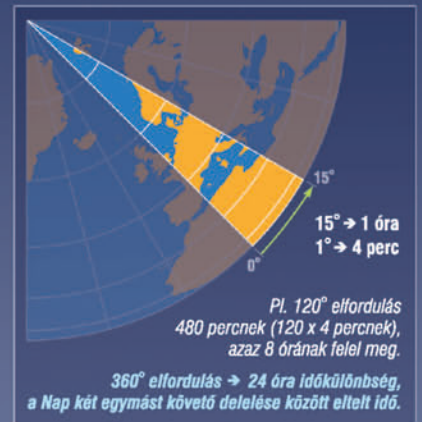
8 óra elteltével

helyi idő
hétfő 21 óra
vasárnap 21 óra

helyi idő
vasárnap 24 óra
hétfő 0 óra

NAPSUGARAK

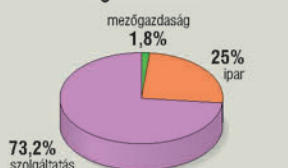

vasárnap 24 óra
hétfő 0 óra

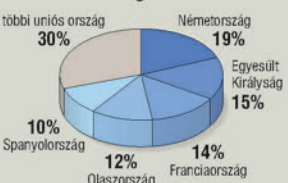
helyi idő hétfő 21 óra
vasárnap 21 óra

Az Európai Unió összes bruttó nemzeti termékének (GNP) megoszlása (2008)

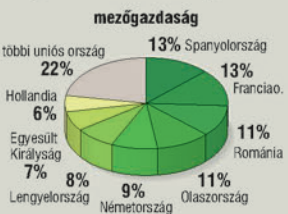
ágazatonként

országoként

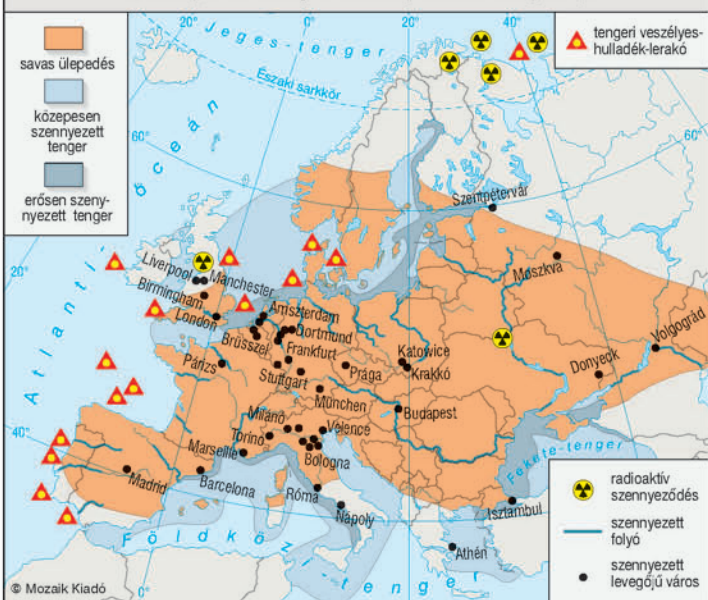
ágazatonként és országoként

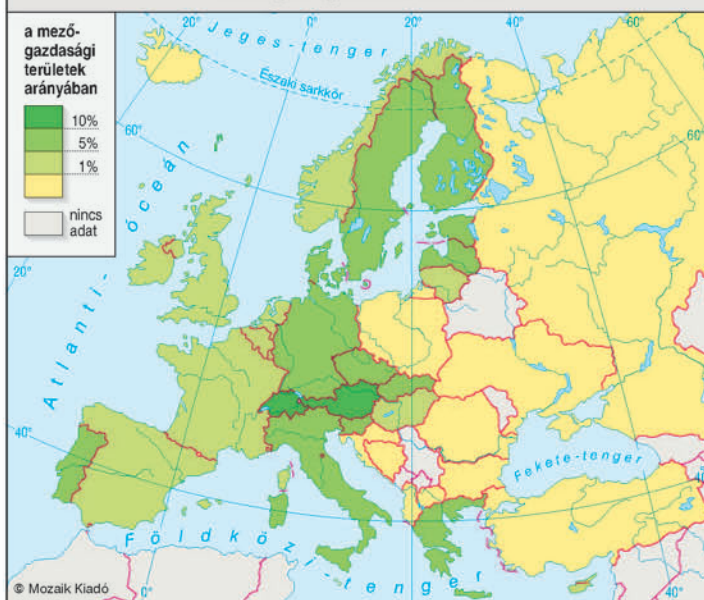
Az Európai Unió ipara

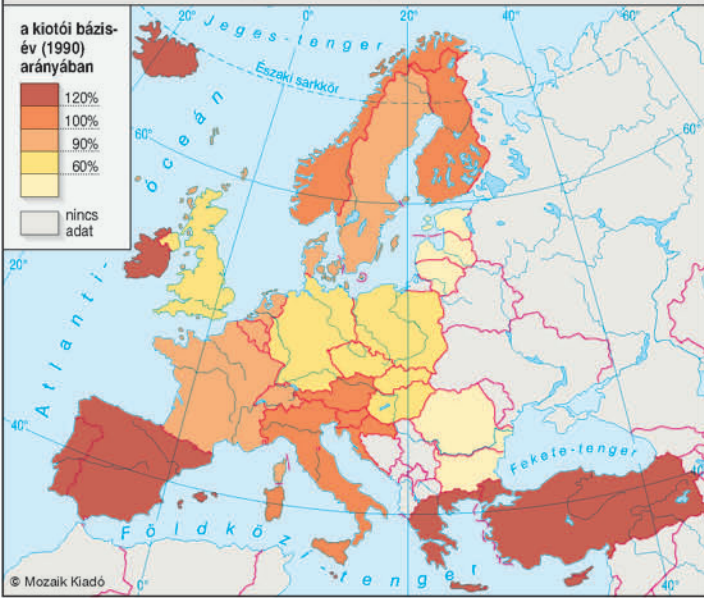
A környezeti állapot néhány fontos tényezője

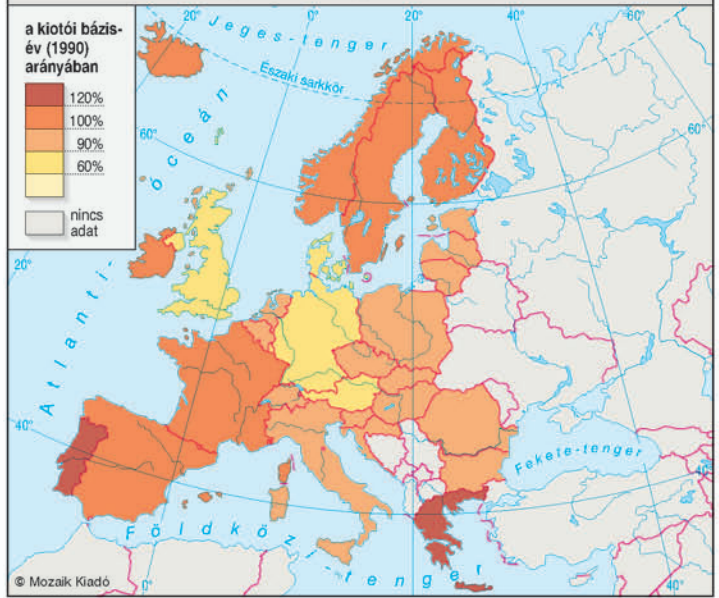
Ökológiai gazdálkodás (2007)

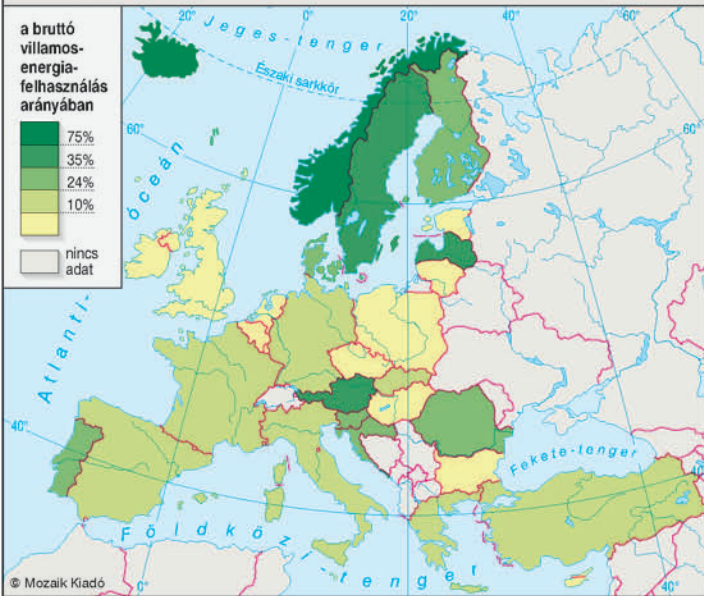
Összes üvegházhatású gáz kibocsátása (2007)

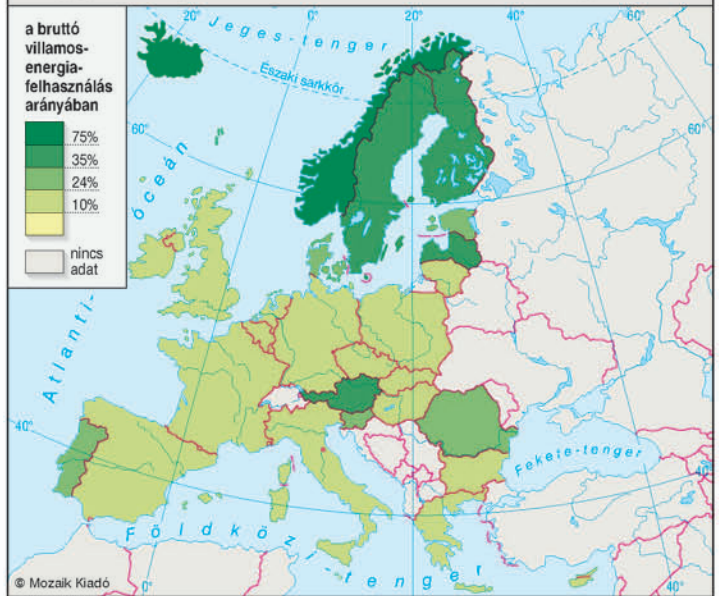
Összes üvegházhatású gáz kibocsátása (célkitűzés)

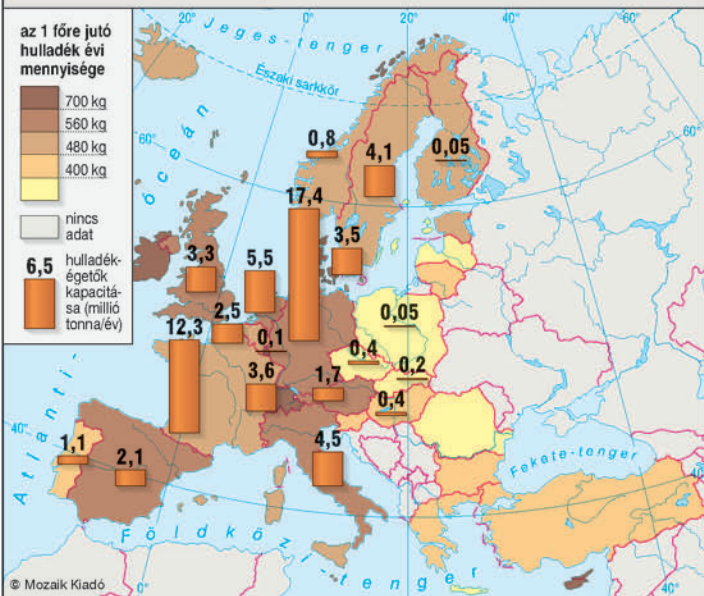
Megújuló energiaforrásokból előállított villamosenergia (2007)

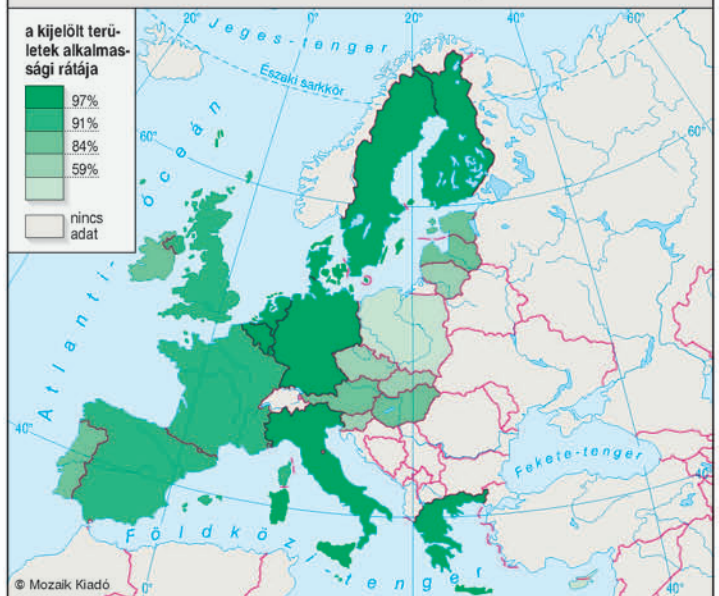
Megújuló energiaforrásokból előállított villamosenergia (célkitűzés)

Lakossági hulladék képződése (2008)

Védett területek a biodiversitás megőrzésére (2007)

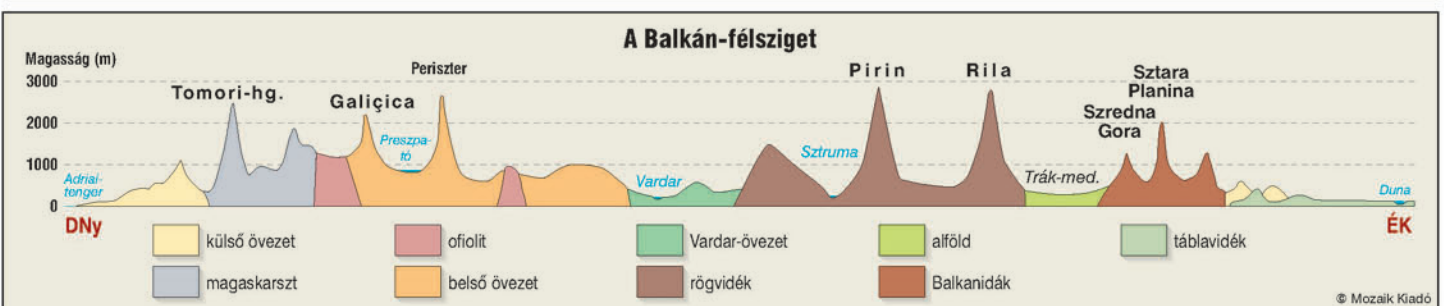
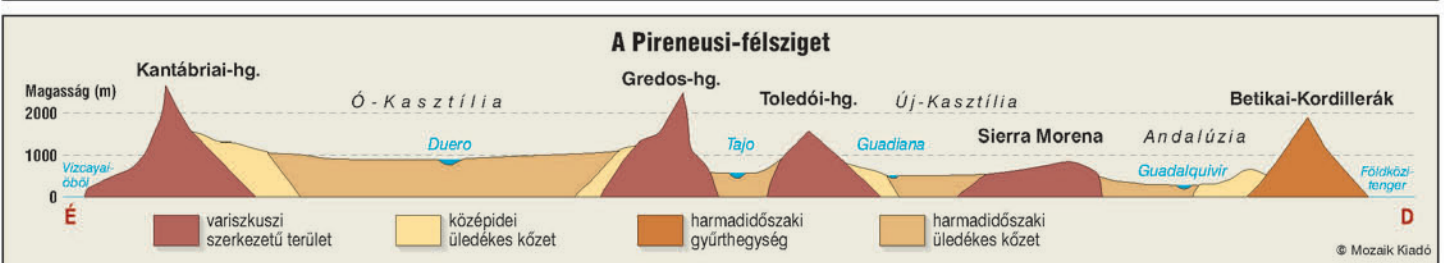
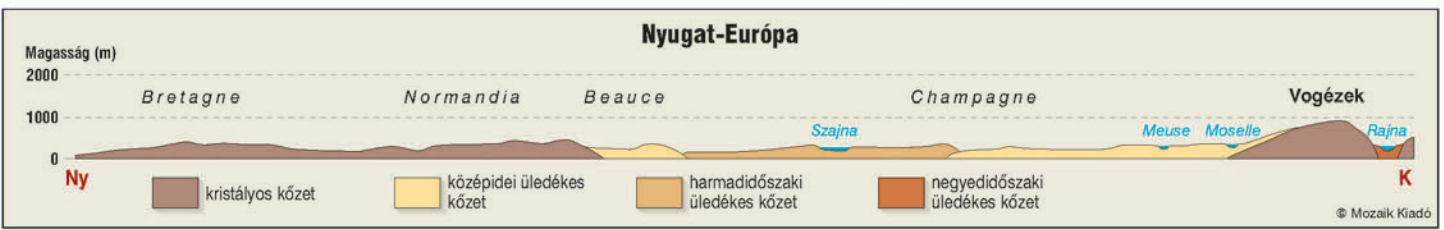
Kelet-Európa

1 : 15 000 000

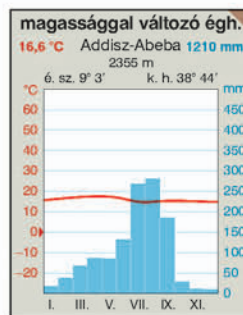
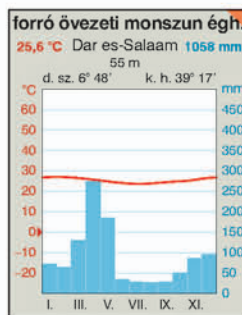
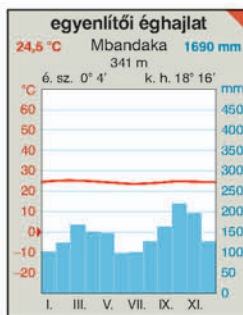
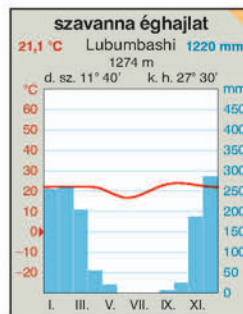
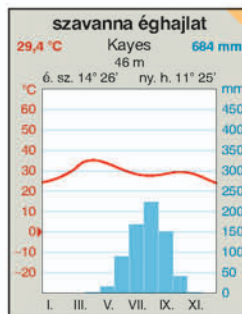
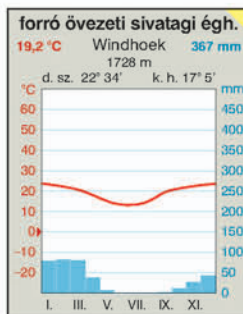
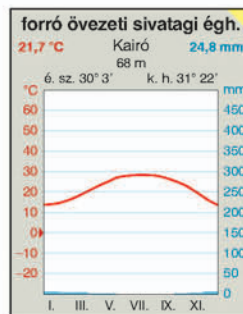
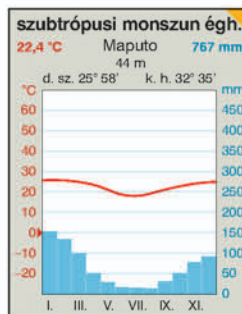
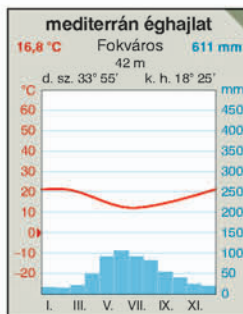
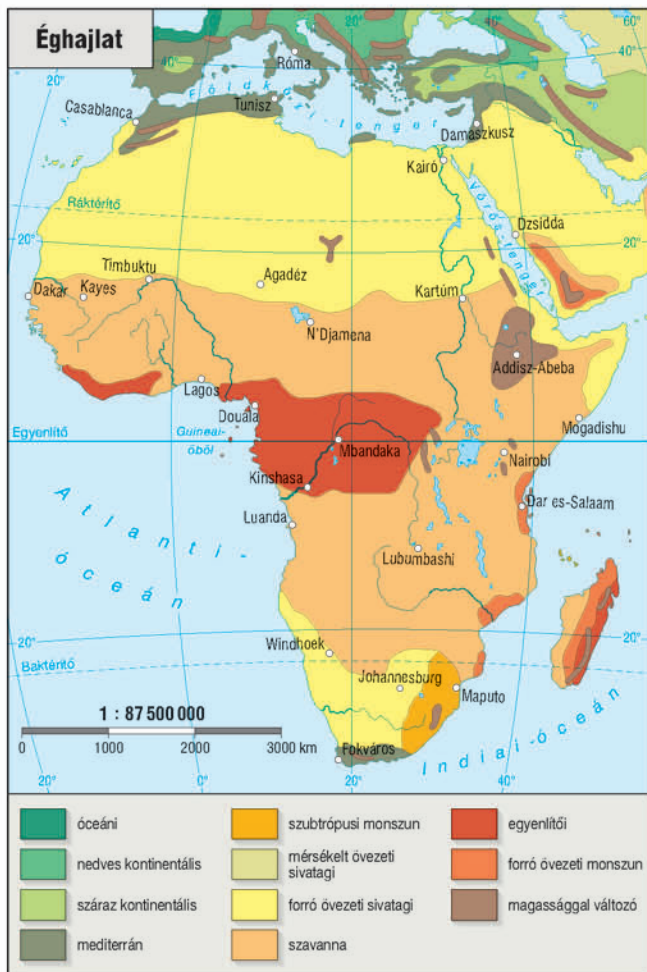
0 150 300 450 km

EUROPA

Afrika éghajlata és természetes növényzete

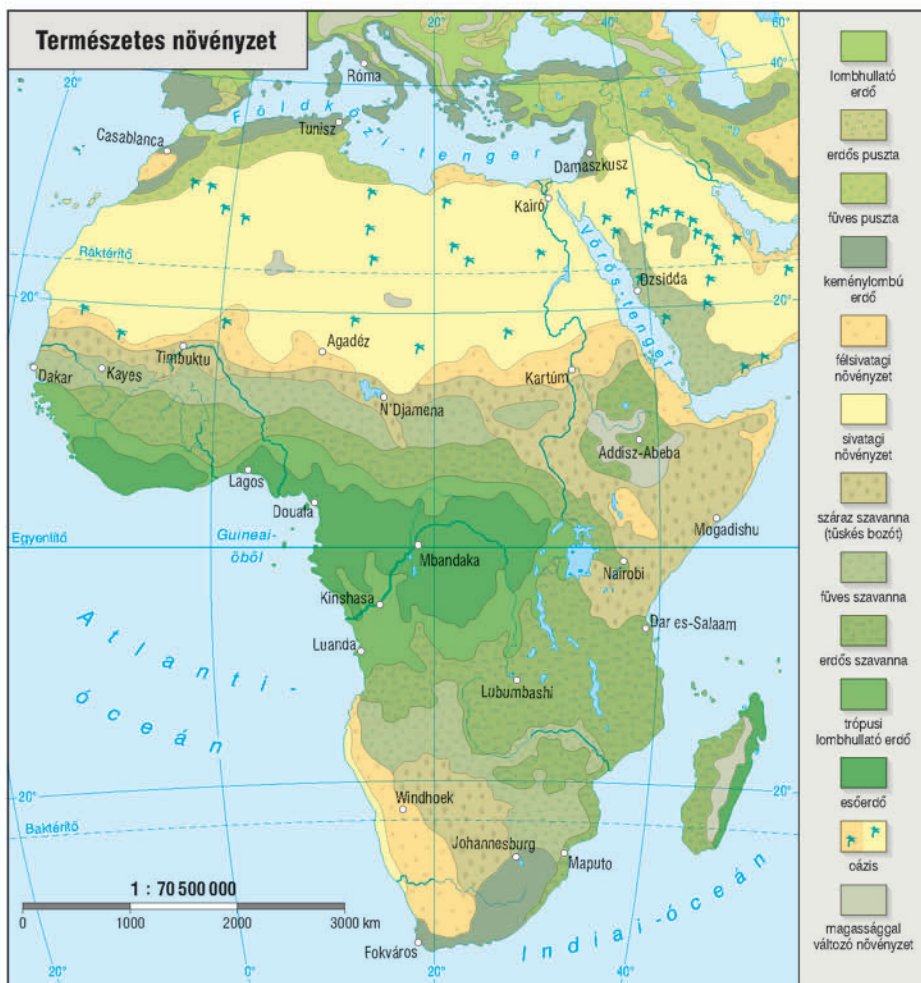
Oázis a Szaharában

Erdős szavanna Tanzániában

Száraz szavanna Kenyában

Tevék a Szaharában

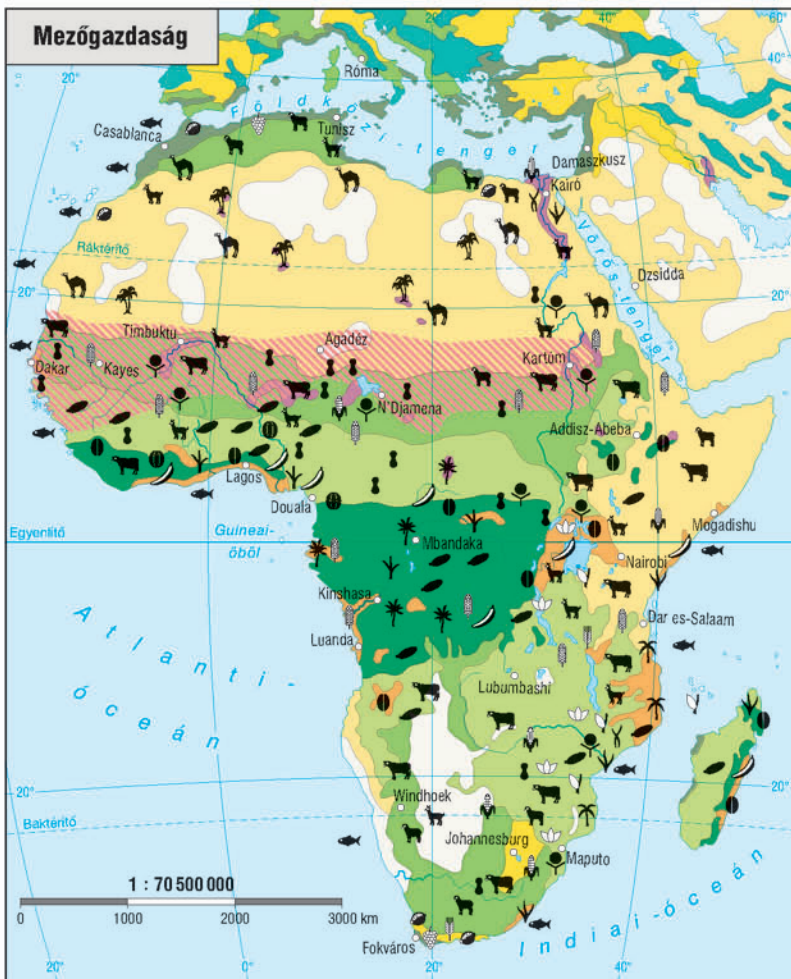
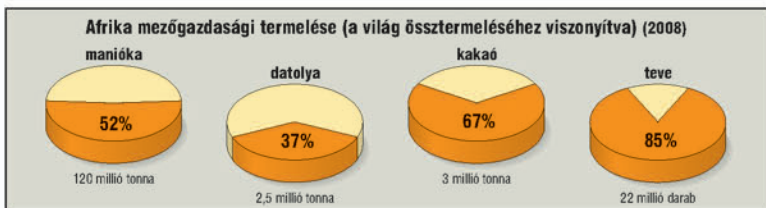
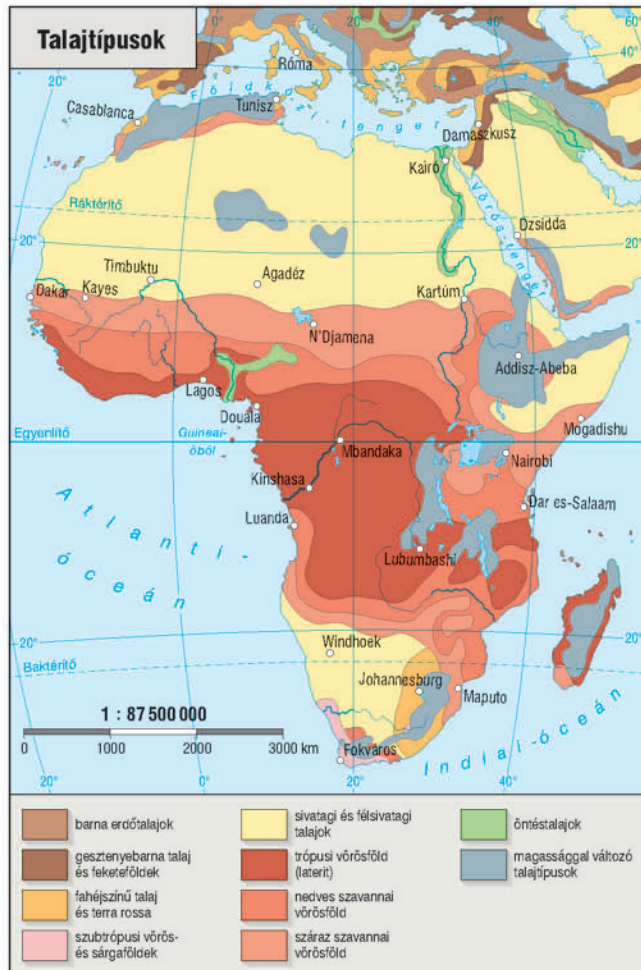
Gyapotszűret Burkina Fasóban

Öntözéses gazdálkodás a Nilus mentén

Külterjes szarvasmarhatartás egy kenyai faluban

Vizhordás öntözéshez

Manióka, köles, kakaóbab és datolya

Egyedi gazdálkodási módok

FÜGGELÉK

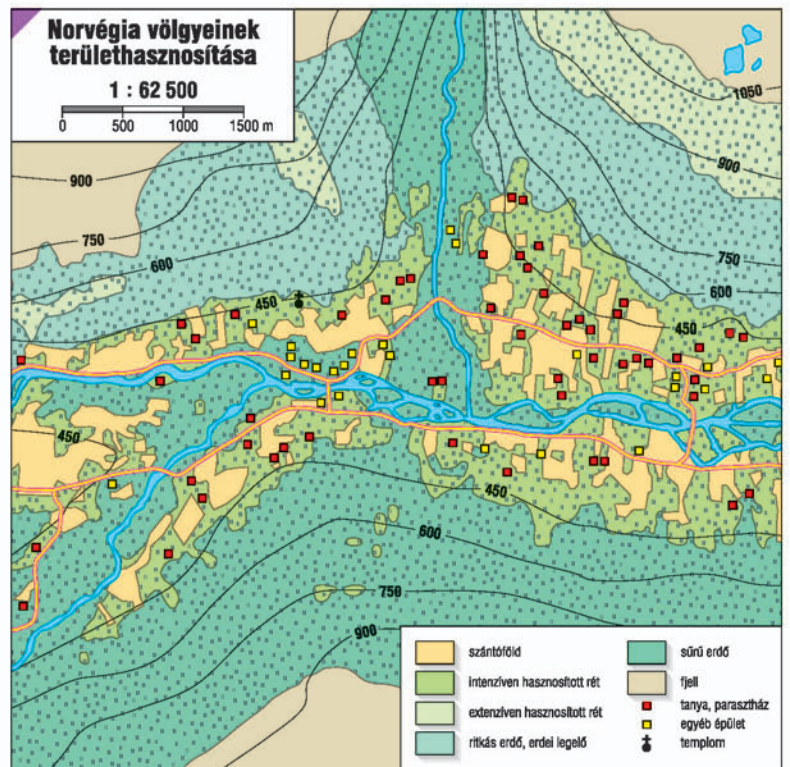
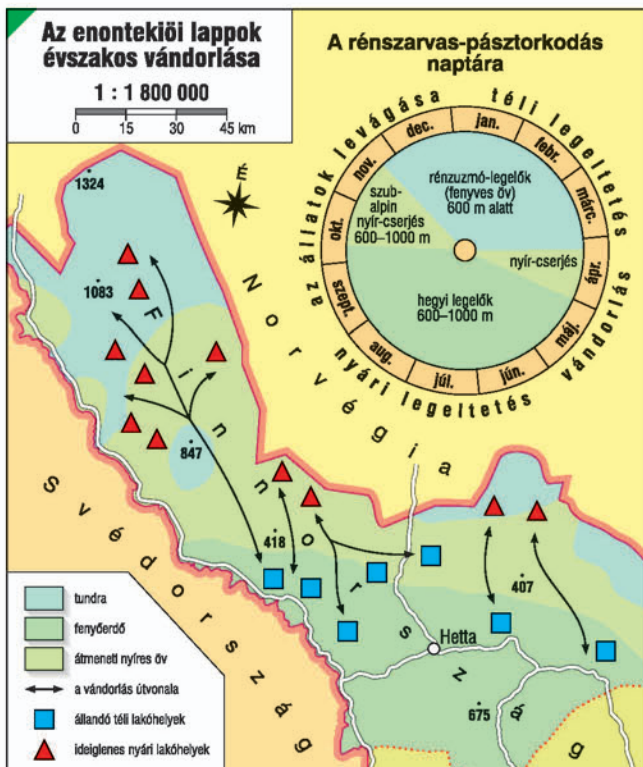
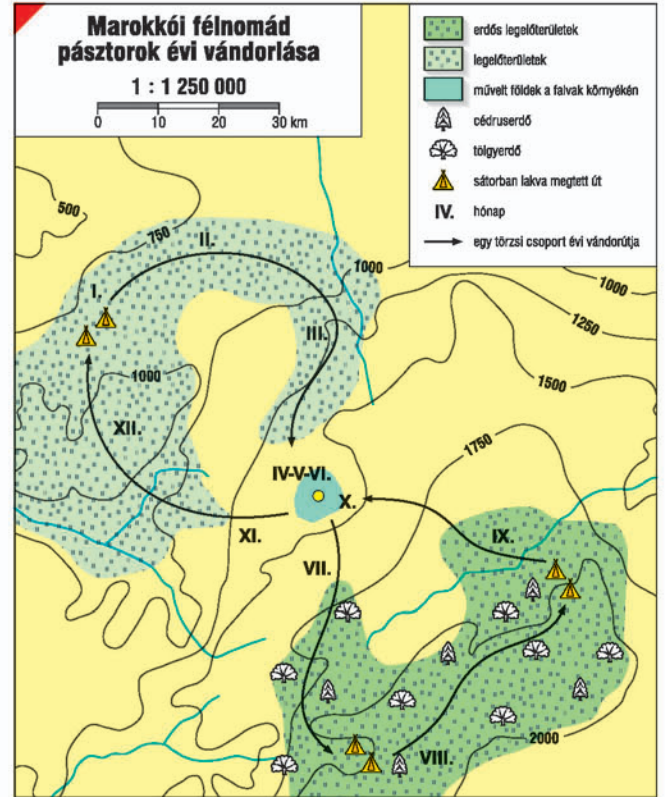
Polder Hollandiában

Nomád pásztor Marokkóban

Szört település Norvégiában

A lexikonban feltüntettük a világ 127 országának (az összes európai, illetve a többi földrész jelentősebb országainak) legfontosabb adatait, melyek betekintést nyújtanak az országok méretéről, népességéről, az ott élő emberek vallásáról, életszínvonaláról, esélyeiről (2008–2010-es adatok alapján).

Ázsia

Terület:
652 230 km²
Népesség:
30 605 401 fő

Afganisztán (AFG) Afganisztáni Iszlám Köztársaság

Főváros: Kabul (Kābul)
Államforma: köztársaság
Hivatalos nyelv: dari, pastu
Írásrendszer: arab
Városi lakosság aránya: 24%
Népsűrűség: 46,9 fő/km²

Vallás: szunnita muszlim 80%, síita muszlim 19%, egyéb 1%
Várható élettartam: nő 44 év, férfi 44 év
Népességváltozás: 27‰
Pénznem: afgani (AFA) = 100 pulsz
Bruttó nemzeti termék (GNP): 970 \$/fő (2008)

Európa

Terület:
28 750 km²
Népesség:
3 169 087 fő

Albánia (AL) Albán Köztársaság

Főváros: Tirana (Tiranë)
Államforma: köztársaság
Hivatalos nyelv: albán
Írásrendszer: latin
Városi lakosság aránya: 47%
Népsűrűség: 110,2 fő/km²

Vallás: szunnita muszlim 70%, albán ortodox 20%, római katolikus 10%
Várható élettartam: nő 80 év, férfi 74 év
Népességváltozás: 4‰
Pénznem: lek (ALL) = 100 qindarka
Bruttó nemzeti termék (GNP): 8 840 \$/fő (2010)

Afrika

Terület:
2 381 740 km²
Népesség:
35 422 589 fő

Algéria (DZ) Algériai Demokratikus és Népi Köztársaság

Főváros: Algír (Al Jazā'ir)
Államforma: köztársaság
Hivatalos nyelv: arab
Írásrendszer: arab
Városi lakosság aránya: 66%
Népsűrűség: 14,9 fő/km²

Vallás: szunnita muszlim 99%, római katolikus 1%
Várható élettartam: nő 74 év, férfi 71 év
Népességváltozás: 15‰
Pénznem: algériai dínár (DZD) = 100 centime
Bruttó nemzeti termék (GNP): 8 130 \$/fő (2010)

Észak-Amerika

Terület:
9 831 510 km²
Népesség:
309 712 000 fő

Amerikai Egyesült Államok (USA) Amerikai Egyesült Államok

Főváros: Washington
Államforma: szövetségi köztársaság
Hivatalos nyelv: angol
Írásrendszer: latin
Városi lakosság aránya: 82%
Népsűrűség: 31,5 fő/km²

Vallás: protestáns 51%, római katolikus 24%, zsidó 2%, mormon 2%, egyéb 5%, felekezeten kívüli 16%
Várható élettartam: nő 81 év, férfi 76 év
Népességváltozás: 9‰
Pénznem: amerikai dollár (USD) = 100 cent
Bruttó nemzeti termék (GNP): 47 020 \$/fő (2010)

Európa

Terület:
470 km²
Népesség:
86 547 fő

Andorra (AND) Andorrai Hercegség

Főváros: Andorra la Vella
Államforma: köztársaság
Hivatalos nyelv: katalán
Írásrendszer: latin
Városi lakosság aránya: 88%
Népsűrűség: 184,1 fő/km²

Vallás: római katolikus 94%, egyéb 6%
Várható élettartam: nő 84 év, férfi 78 év
Népességváltozás: 16‰
Pénznem: euró (EUR) = 100 eurocent
Bruttó nemzeti termék (GNP): nincs adat

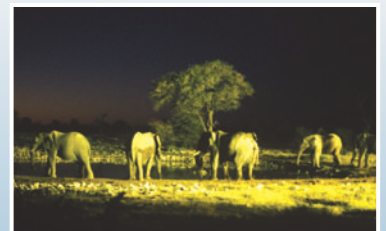
Afrika

Terület:
1 246 700 km²
Népesség:
18 992 707 fő

Angola (ANG) Angolai Köztársaság

Főváros: Luanda
Államforma: köztársaság
Hivatalos nyelv: portugál
Írásrendszer: latin
Városi lakosság aránya: 58%
Népsűrűség: 15,2 fő/km²

Vallás: törzsi vallású 47%, római katolikus 38%, protestáns 15%
Várható élettartam: nő 50 év, férfi 46 év
Népességváltozás: 26‰
Pénznem: kwanza (AOA) = 100 lwei
Bruttó nemzeti termék (GNP): 5430 \$/fő (2010)

Ázsia

Terület:
83 600 km²
Népesség:
4 707 307 fő

Arab Emírségek (UAE) Egyesült Arab Emírségek

Főváros: Abu Dzabi (Abū Žabi)
Államforma: abszolút monarchia
Hivatalos nyelv: arab
Írásrendszer: arab
Városi lakosság aránya: 78%
Népsűrűség: 56,3 fő/km²

Vallás: szunnita muszlim 80%, síita muszlim 16%, egyéb (főként keresztény és hindu) 4%
Várható élettartam: nő 79 év, férfi 77 év
Népességváltozás: 23‰
Pénznem: arab emírségekí dirham (AED) = 100 fil
Bruttó nemzeti termék (GNP): nincs adat

A Naprendszer	1	Az Appennini- és a Balkán-félsziget	62	és állandó szélrendszerei	109
A csillagos égbolt	2	Közép-Európa	64	A földrajzi övezetesség és az éghajlatok	
A Nap és a Hold	4	Kelet-Európa	66	a földrészeken	110
Kontinensvándorlás. Éghajlatváltozások	6	Európa szerkezeti metszetei	67	A földrészek természetes növényzete	111
Az élet fejlődése	7	► ÁZSIA		A világ országai	112
A légkör szerkezete. Távérzékelés	8	Ázsia domborzata, vizei és ásványkincsei	68	Emberfajtak a Földön	114
Tájékozódás térben és időben	10	Ázsia éghajlata és természetes növényzete	70	Vallások a Földön	115
A domborzatábrázolás főbb módszerei	12	Ázsia talajtípusai és mezőgazdasága	71	A földrészek népsűrűsége	116
Térképtípusok	13	Ázsia országai	72	A világ országainak természetes szaporulata	116
► MAGYARORSZÁG		Észak-Ázsia	74	Népességátrendeződés, nemzetközi vándorlások	117
A Kárpát-medence domborzata és vizei	14	Dél-Ázsia	76	Nyelvek a Földön	117
Magyarország domborzata, vizei és ásványkincsei	16	Délnyugat-Ázsia	78	A születéskor várható élettartam	
Magyarország közigazgatása, közlekedése és ipara	18	Japán	79	a világ országában	118
A Nyugat-, a Közép-, és a Dél-Dunántúl közigazgatása, közlekedése és ipara	20	► AFRIKA		A világ országainak gyermekhalandósága	118
Észak-, Közép-Magyarország és az Észak-Alföld közigazgatása, közlekedése és ipara	22	Afrika domborzata, vizei és ásványkincsei	80	A világ országainak kalórfogyasztása	119
A Dél-Alföld közigazgatása, közlekedése és ipara	24	Afrika középhőmérséklete és csapadékmennyisége	81	A betegségek elterjedése a világ országában	119
Magyarország nagyobb tavai	25	Afrika éghajlata és természetes növényzete	82	Írástudatlanság a világ országában	120
Településtípusok szerkezet és funkció szerint	26	Afrika talajtípusai és mezőgazdasága	83	Szegénység a világ országában	120
Budapest	27	Afrika országai és ipara	84	A gazdasági fejlettség különbségei	
Magyarország időjárása és éghajlata	28	Afrika népsűrűsége és népszaporulata	85	a világ országában	121
Magyarország éghajlata	29	► AMERIKA		Az összes külső adósságállomány	
Magyarország mezőgazdasága	30	Észak- és Közép-Amerika domborzata és ásványkincsei	86	a világ országában	121
Magyarország vizei, természetes növényzete	32	Észak- és Közép-Amerika középhőmérséklete és csapadékmennyisége	87	A világ országainak működőtoke-exportja	122
Magyarország környezeti állapota	33	Észak- és Közép-Amerika éghajlata és természetes növényzete	88	A világ „offshore” területei és adóparadicsomai	123
Magyarország energiagazdasága	34	Észak- és Közép-Amerika talajtípusai és mezőgazdasága	89	Világgazdasági pólusok	123
Magyarország gazdasága	35	Dél-Amerika domborzata és ásványkincsei	90	A világ országainak energiatermelése	124
Magyarország közlekedése	37	Dél-Amerika középhőmérséklete és csapadékmennyisége	91	A világ országainak energiafüggősége	124
Magyarország és a Kárpát-medence népessége	38	Dél-Amerika éghajlata és természetes növényzete	92	A világtengerek hasznosítható ásványi nyersanyagai	125
Magyarország népessége	39	Dél-Amerika talajtípusai és mezőgazdasága	93	Megújuló energiaforrások a Földön	125
Magyarország természetvédelme és idegenforgalma	43	Észak- és Dél-Amerika országai	94	A Föld vízkészlete	126
► EURÓPA		Az Amerikai Egyesült Államok	96	A világ országainak vízhiánya	126
Európa domborzata, vizei és ásványkincsei	44	Az Amerikai Egyesült Államok államai és ipara	97	A Föld szárazföldjeinek környezeti állapota	127
Európa éghajlata és természetes növényzete	46	► AUSZTRÁLIA		A Föld vizeinek környezeti állapota	127
Európa talajtípusai és mezőgazdasága	47	Ausztrália és Óceánia	98	Ökológiai lábnyom	128
Európa országai	48	Ausztrália és Óceánia tematikus térképei	99	A világ országainak szén-dioxid-kibocsátása	128
Európa népessége	50	Kontinensek szerkezeti metszetszelvényei	100	Az ENSZ szakosított szervezetei	129
Európa gazdasága	52	► A FÖLD		A világ regionális integrációs szervezetei	129
Európa energetikai rendszere és fejlődési tengelyei	53	A Föld domborzata és vizei	104	A Föld legsúlyosabb természeti katasztrófái	130
Európa gazdasága és környezeti állapota	54	A sarkvidékek	106	Időzónák a Földön	130
Európa környezeti állapota	55	Földrengések, vulkánosság, lemezmozgások	106	Műholdfelvételek	131
Észak-Európa	56	A földrészek és az óceánok szerkezete	107	► TIPIKUS TÁJAK, VÁROSSZERKEZETI MODELLEK	
Az Egyesült Királyság és Írország	57	A földrészek évi középhőmérséklete és a tengeráramlások	108	Tipikus tájak – természettföldrajz	134
Franciaország	58	Mezőgazdasági termelési típusok a Földön	108	Tipikus tájak – mezőgazdaság	136
A Benelux államok	59	A földrészek januári és júliusi csapadékmennyisége	108	Tipikus tájak – ipar	138
A Pireneusi (Ibériai)-félsziget	60			Városszerkezeti modellek	140
Az Alpok országai	61			Egyedi szerveződésű tájak, országok	142
				Egyedi gazdálkodási módok	144
				Országlexikon	145
				Névmutató	161

AZ ATLASZT ÖSSZEÁLLÍTOTTA:

Mészárosné Balogh Ágnes
szakértő

SAKÉRTŐ:

Makádi Mariann
főiskolai docens

LEKTORÁLTÁK:

Dr. Karancsi Zoltán
tanszékvezető egyetemi docens

Dr. Pál Ágnes
egyetemi magántanár

NYELVI LEKTOR:

Szóts Éva

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Nagymihály Mátyás

TIPOGRÁFIA:

Reményfy Tamás

BORÍTÓTERV:

Szőke András

MŰSZAKI SZERKESZTŐK:

Ludman Imre
Nacsa Gyula
Nagy Zoltán
Szentirmai Péter
Szőke András
Végh Gyula

ILLUSZTRÁCIÓK:

Gönczi Anikó
(111. oldal)
Márffy János
(4–9. oldalak)
Molnár Mónika
(2.; 12.; 104–107. oldalak)

További szakértők: Dr. Horváth Gergely főiskolai tanár (Ázsia); Dr. Kovács Zoltán egyetemi tanár (városszerkezet); Dr. Szatmáry Károly egyetemi docens (csillagászat) OH által kirendelt szakértők:

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített változata kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.